

Jan Balchan

Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju

Rocznik Muzeum Papiernictwa

2007, t. I

ISSN 1897-7685

ZARYS DZIEJÓW PAPIERNI W DUSZNIKACH ZDROJU W LATACH 1945-1968 W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ARCHIWALNYCH

Kalendarium zostało przygotowane w oparciu o dokumenty zgromadzone w archiwum zakładowym Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju. Głównym celem opracowania jest zaprezentowanie najważniejszych wydarzeń dotyczących papierni dusznickiej w okresie poprzedzającym otwarcie Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, tj. do lipca 1968 r.

Analiza dokumentów pozwala na wyodrębnienie w interesującym nas okresie dwóch etapów, w których próbowano ratować zabytkowy młyn papierniczy przed zupełną dewastacją oraz uruchomić w nim Muzeum Papiernictwa. Pierwszy etap to lata 1945-1952, kiedy nieudaną próbę realizacji tych zamierzeń podjęła polska branża papiernicza. Następny okres, obejmujący lata 1959-1968, zakończył się 26 lipca 1968 r. uroczystym otwarciem Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju.

Ostatni niemiecki właściciel papierni Karl Wiehr (II) wraz z rodziną opuścił Duszniki zimą na przełomie 1944 i 1945 r.¹ Wiehrowie zarządzali papiernią od 1822 aż do 1939 r., kiedy przekazali budynek niemieckim władzom Dusznik. 9 maja 1945 r. na Ziemię Kłodzką wkroczyła Armia Czerwona². Tuż po wojnie do roku 1946 w papierni zamieszkiwała inna rodzina niemiecka, później budynek stał się własnością magistratu³.

Od marca 1947 do stycznia 1952 r. młyn dusznicki podlegał bezpośrednio Fabryce Papieru w Młynowie. Natomiast zakłady w Młynowie do września 1947 r. podlegały Zakładom Papierniczym w Głuchołazach, potem Krapkowickim Zakładom Papierniczym w Kaletach, a od 1951 r. Bardeckim Zakładom Celulozowo-Papierniczym. Jednostką zarządzającą polską branżą papierniczą był Centralny Zarząd Przemysłu Papierniczego (CZPP) z siedzibą w Łodzi.

Początkowo polskim papiernictwem kierowało Ministerstwo Przemysłu. W latach 1949-1950 papiernictwo podlegało Ministerstwu Przemysłu Lekkiego (MPL),

¹ H. Hermann, *Wspomnienia [w:] Handgeschöpft. Papiery ręcznie czerpane w Dusznikach Zdroju*, Hagen 1996 (Katalog wystawy w Westfälisches Freilichtmuseum Hagen Landesmuseum für Handwerk und Technik), s. 9.

² B. Dolata, *Wyzwolenie Polski 1944-1945*, Warszawa 1966, s. 274.

³ Archiwum Zakładowe Muzeum Papiernictwa [dalej: AZMP], *Dokumentacja prawna przekazania papierni 1946-1966 (3/35)*, s. 4 – pismo Fabryki Papieru w Młynowie do Opolskiego Zjednoczenia Przemysłu Celulozowo-Papierniczego w Głuchołazach z dnia 6 XII 1946 r.

w latach 1950-1951 Ministerstwu Przemysłu Chemicznego (MPCh), w latach 1952-1956 Ministerstwu Przemysłu Drzewnego i Papierniczego (MPDiP), a w latach 1956-1985 Ministerstwu Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego (MLiPD)⁴. Aby uzyskać pełen obraz powojennych losów papierni dusznickiej, należałoby zbadać archiwalia wspomnianych instytucji oraz archiwa Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu. Pośród akt zgromadzonych w Muzeum Papiernictwa brakuje dokumentów z lat 1953-1959.

Najważniejsze pytanie, jakie nasunie się czytelnikom po lekturze kalendarium, dotyczyć będzie jednego zagadnienia – dlaczego mimo podejmowania wielu prób jedyne w Polsce Muzeum Papiernictwa zostało otwarte dopiero w 1968 r.

Odpowiedzi na to pytanie może być kilka. Po pierwsze polski przemysł papierniczy sam potrzebował olbrzymich nakładów finansowych na odbudowę i modernizację zniszczonych w trakcie wojny fabryk papieru oraz budowę nowych zakładów. To zapewne było priorytetem, więc sprawa kosztownych prac konserwatorskich w papierni dusznickiej musiała zejść na dalszy plan. Dodatkowo wspomniana wcześniej reorganizacja branży papierniczej w ramach różnych ministerstw oraz częste zmiany zarządcy zakładów w Młynowie z pewnością nie sprzyjały idei organizacji Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju. Ponadto nie sprzyjała temu sytuacja polityczna i kulturalna w Polsce. Jednostki muzealne powstające wówczas na tzw. ziemiach odzyskanych miały przede wszystkim udowodnić ich piastowski rodowód. Władze Polski Ludowej starały się zacierać zastane tu wielowiekowe dziedzictwo kultury niemieckiej.

Idea zorganizowania Muzeum Papiernictwa w zabytkowym młynie papierniczym w Dusznikach Zdroju ożyła wraz ze zmianą sytuacji politycznej w kraju po XX Zjeździe KPZR oraz po październiku 1956 r. W czasie krótkotrwałej odwilży politycznej papiernią dusznicką zainteresowali się – oprócz branży papierniczej – historycy, różne organizacje społeczne, prasa oraz osoby prywatne, które swój czas, a niekiedy także zdrowie poświęciły sprawie ratowania papierni przed zniszczeniem. Szczególnie ważne było to, że z branżą papierniczą współpracowały ośrodki naukowe zajmujące się, w większym lub mniejszym stopniu, historią papiernictwa: Instytut Celulozowo-Papierniczy w Łodzi (Jadwiga Siniarska-Czaplicka, Kazimierz Sarnecki), Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu (Wanda Tomaszewska), Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego (Kazimiera Malczyńska). Wymienione osoby odpowiedzialne były później za opracowanie scenariusza ekspozycji stałej prezentowanej w otwartym w lipcu 1968 r. Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju.

⁴ M. Szymczyk, *Polski przemysł papierniczy 1945-1989*, Duszniki Zdrój 2007, s. 101.

Kalendarium:

Wrzesień 1946: Papiernią duszniczką zainteresowała się polska branża papiernicza. Ogólnopolskie Zjednoczenie Przemysłu Celulozowo-Papierniczego w Głuchołazach, po wcześniejszych uzgodnieniach z Centralnym Zarządem Przemysłu Papierniczego w Łodzi, w swym piśmie z 24 września 1946 r. zwróciło się do Fabryki Papieru w Młynowie, aby:

- za pośrednictwem miejscowych władz administracyjnych przejęto papiernię,
- zabezpieczono budynek poprzez zatrudnienie dozorczy,
- wykonano inwentaryzację obiektu⁵.

Grudzień 1946: W piśmie do Opolskiego Zjednoczenia Przemysłu Celulozowo-Papierniczego w Głuchołazach z 6 grudnia 1946 r. kierownictwo Fabryki Papieru w Młynowie zwracało uwagę na bardzo zły stan techniczny budynku oraz dewastację i rozszabrowanie wyposażenia papierni. Jest to pierwszy powojenny opis stanu technicznego młyna. Mostek prowadzący do papierni nad Bystrzycą Duszniczką groził zawaleniem. Dzisiejszy pawilon, w piśmie nazywany „basztą”, był bardzo popękany i obsypywał się. Ściana południowa w budynku głównym groziła zawaleniem. Wszystkie okna na parterze były zamurowane. Pierwsze piętro, gdzie znajdowało się mieszkanie dawnych niemieckich właścicieli, zostało zniszczone i okradzione z drzwi, okien i mebli, podłoga była przegniła i w niektórych miejscach powyrywana. Wyższych kondygnacji dokładnie nie sprawdzono ze względu na zbutwiałe stropy i schody grożące zawaleniem. Mowa jest także o drugim, dziś już nieistniejącym, drewnianym budynku gospodarczym, zamienionym wówczas na skład słomy i paszy, który także groził zawaleniem.

Opolskie Zjednoczenie Przemysłu Celulozowo-Papierniczego w Głuchołazach stwierdziło, że „wobec tak złego stanu budynku nie wydaje się nam celowe w chwili obecnej poświęcać znaczne środki finansowe na zabezpieczenie tego obiektu”⁶.

Luty 1947: Z początkiem 1947 r. inicjatywę przejęcia duszniczkiej papierni podjęły Krapkowickie Zakłady Papiernicze w Kaletach, w skład których weszły zakłady w Młynowie. W piśmie z 7 lutego 1947 r. Kalety zaleciły zakładom w Młynowie zabezpieczenie papierni przed dalszą dewastacją⁷.

Marzec 1947: 18 marca 1947 r. Zarząd Miejski w Dusznikach Zdroju przekazał papiernię Fabryce Papieru w Młynowie. W protokole ponownie opisany jest zły stan techniczny budynku⁸.

⁵ AZMP, *Dokumentacja prawna...* [3], s. 1 – pismo Opolskiego Zjednoczenia Przemysłu Celulozowo-Papierniczego w Głuchołazach do Fabryki Papieru w Młynowie z dnia 24 IX 1946 r.

⁶ Ibidem, s. 7 – pismo Opolskiego Zjednoczenia Przemysłu Celulozowo-Papierniczego w Głuchołazach do Centralnego Zarządu Przemysłu Papierniczego w Łodzi z dnia 12 XII 1946 r.

⁷ Ibidem, s. 8 – pismo Ogólnopolskiego Zjednoczenia Przemysłu Celulozy i Papieru Natronowego w Kaletach do Fabryki Papieru w Młynowie z dnia 7 II 1947 r.

⁸ Ibidem, s. 10 – protokół przekazania papierni.

Maj 1948 – październik 1949: Krapkowickie Zakłady Papiernicze w Kaletach zwróciły się do dyrektora Fabryki Papieru w Młynowie Władysława Dominika, aby przeprowadził niezbędne prace remontowe w duszniczkiej papierni.

Obecnie archiwum Muzeum Papiernictwa nie dysponuje żadną dokumentacją techniczną przeprowadzonych prac. Z zachowanych nielicznych dokumentów wiadomo jedynie, że w planach przewidziana była m.in. odbudowa koła wodnego. Młynów zlecił wrocławskiej inżynier Marii Trzebińskiej przygotowanie projektów koła wodnego, jazu piętrzącego, śluzy wylotowej⁹. Niestety, plany te nie zostały wówczas zrealizowane.

Natomiast z pisma Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z 1952 r. możemy się dowiedzieć, że w toku przeprowadzonych prac „zrekonstruowano według starego zachowanego wzoru kadzie roszarnicze, kanały ściekowe i odpływowe, uzupełniono i naprawiono stary sprzęt roszarniczy oraz stolarkę okienną i drzewiową”. Nowymi gontami pokryto dach strażnicy (pawilon wejściowy)¹⁰.

Jak widać, przeprowadzone prace miały zapewne doprowadzić do uruchomienia wyrobu papieru techniką rękodzieła. W dokumentach z tego okresu miejsce dotychczasowej nazwy – Stara papiernia w Dusznikach – zastąpiła nowa: Zabytkowa Fabryka Papieru w Dusznikach. Jednak do uruchomienia ręcznego wyrobu papieru w tym czasie nie doszło, a także nie udostępniono papierni zwiedzającym.

Rok 1949 był momentem zwrotnym; w następnych latach widoczne jest w dokumentach porzucenie tego pomysłu. Fabryka w Młynowie i zarządzające nimi Kalety, a później Bardo, Centralne Zjednoczenie Przemysłu Papierniczego oraz Ministerstwo Przemysłu Lekkiego czy Ministerstwo Przemysłu Chemicznego w kolejnych latach, aż do 1952 r., będą podejmować starania, aby papiernię duszniczką ponownie przekazać miastu Duszniki Zdrój lub Ministerstwu Kultury i Sztuki¹¹.

Wrzesień 1951: 12 września 1951 r. Bardeckie Zakłady Celulozowo-Papiernicze, które przejęły zakłady w Młynowie razem z duszniczką papiernią, informują CZPP, iż przeprowadziły wstępne rozmowy z Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Dusznikach Zdroju w sprawie przejęcia papierni przez miasto. Mogłoby to nastąpić pod warunkiem przejęcia przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, poprzez Wojewódzką Radę Narodową we Wrocławiu, kosztów utrzymania budynku, razem z wynagrodzeniem dozorczy. W dalszej części pisma Bardeckie Zakłady

⁹ Ibidem, s. 70 – pismo Fabryki Papieru w Młynowie do Marii Trzebińskiej z dnia 5 X 1948 r.

¹⁰ Ibidem, s. 144 – odpis pisma Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do Ministerstwa Kultury i Sztuki z dnia 4 IV 1952 r.

¹¹ Ibidem, s. 98 – pismo Ministerstwa Przemysłu Lekkiego do Ministerstwa Kultury i Sztuki z 2 X 1950 r.; ibidem, s. 100 – pismo Centralnego Zarządu Przemysłu Papierniczego do Ministerstwa Kultury i Sztuki z 27 X 1950 r.; ibidem, s. 112 – pismo Centralnego Zarządu Przemysłu Papierniczego do Ministerstwa Kultury i Sztuki z 7 II 1951 r.; ibidem, s. 119 – pismo Ministerstwa Przemysłu Chemicznego do Ministerstwa Kultury i Sztuki z 28 IX 1951 r.; ibidem, s. 128 – pismo Ministerstwa Przemysłu Chemicznego do Ministerstwa Kultury i Sztuki z 21 XI 1951 r.

Celulozowo-Papiernicze zwróciły uwagę na pogarszający się stan budynku papierni duszniczej, w którym jedna ze ścian groziła zawaleniem.

Do końca 1951 r. Bardo kierowało pisma do CZPP w sprawie ostatecznego załatwienia sprawy przejęcia duszniczej papierni przez władze miasta. CZPP ze swej strony interweniował w Ministerstwie Przemysłu Chemicznego. Ministerstwo Kultury i Sztuki dość długo zwlekało z udzieleniem odpowiedzi i nie zajmowało stanowiska w tej sprawie aż do lutego 1952 r. W piśmie z dnia 22 lutego do Ministerstwa Przemysłu Chemicznego Departament Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury i Sztuki stwierdził, że nie ma podstaw prawnych do przejęcia duszniczej papierni, gdyż departament sprawuje opiekę tylko nad zabytkami opuszczonymi. W dalszej części tego pisma zaleca się dotychczasowemu użytkownikowi, tj. zakładom w Młynowie, utrzymanie obiektu w odpowiednim stanie, przy czym zalecono, aby o pomoc finansową zgłosić się do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Ministerstwo Kultury i Sztuki poinformowało także, że zleciło Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków we Wrocławiu zebranie danych, które pozwolą sprecyzować cechy zabytkowe budynku, potrzeby techniczne oraz wysokość funduszy niezbędnych do przeprowadzenia zasadniczych robót konserwatorskich¹².

Styczeń 1952: Nie czekając na decyzję Ministerstwa Kultury i Sztuki, Zakłady Papiernicze w Młynowie porozumiały się ostatecznie z Miejską Radą Narodową w Dusznikach Zdroju i 30 stycznia 1952 r. przekazały papiernię miastu. W najważniejszym, jak się okazuje, punkcie, dotyczącym utrzymania dozorcę postanowiono, że zakłady w Młynowie „będą ponosiły koszt utrzymania jednego dozorcę, który pilnować będzie nieruchomości, a to do czasu innego uregulowania tej sprawy przez Władze Nadzędne”¹³. CZPP i Ministerstwo Przemysłu Chemicznego, znając już decyzję Ministerstwa Kultury i Sztuki, postanowiły wstrzymać się od wydania swej opinii w sprawie prawomocności protokołu przekazania papierni do czasu, aż Wojewódzki Konserwator Zabytków ustali cechy zabytkowe papierni i poda wstępną kalkulację dalszego jej remontu¹⁴.

Kwiecień 1952: Wojewódzki Konserwator Zabytków w piśmie z dnia 4 kwietnia do Ministerstwa Kultury i Sztuki podał rok wybudowania zabytkowej papierni w Dusznikach Zdroju, opisał, jakie prace zabezpieczające przeprowadziły zakłady w Młynowie, oraz stwierdził, że w papierni powinien zostać przeprowadzony remont stropów górnych kondygnacji, mocno zmurszałych i zbutwiałych, co doprowadziło w części wschodniej budynku do runięcia stropu na powierzchni ok. 80 m². Przybliżony koszt wymiany stropów określono na ok. 2 000 000 zł¹⁵.

¹² Ibidem, s. 136 – pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki do Ministerstwa Przemysłu Chemicznego z dnia 22 II 1952 r.

¹³ Ibidem, s. 130 – protokół przejęcia papierni przez Miejską Radę Narodową w Dusznikach Zdroju.

¹⁴ Ibidem, s. 141 – pismo Centralnego Zarządu Przemysłu Papierniczego w Łodzi do Zakładów Celulozowo-Papierniczych w Bardzie z dnia 13 III 1952 r.

¹⁵ Ibidem, s. 144 – pismo Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu do Ministerstwa Kultury i Sztuki z dnia 4 IV 1952 r.

Maj 1952: Znając już opinię Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Ministerstwo Przemysłu Chemicznego, powołując się na protokół przejęcia papierni przez Radę Miasta w Dusznikach Zdroju, postanowiło oficjalnie przekazać papiernię Ministerstwu Gospodarki Komunalnej. Nastąpiło to 14 maja 1952 r. W swej decyzji minister oparł się na rozporządzeniu Rządu Polskiego z dnia 8 marca 1952 r. w sprawie zarządu nieruchomości państwowych zbędnych do wykonania zadań planowych dotychczasowych użytkowników¹⁶.

Kwiecień 1959: W dniach 7-8 kwietnia w Instytucie Celulozowo-Papierniczym w Łodzi odbyła się konferencja w sprawie historii papiernictwa i badania znaków wodnych. Spotkaniu patronowało także Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Papierniczego. W konferencji uczestniczyły m.in. osoby, które później wniosły duży wkład w uruchomienie Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju: Wanda Tomaszewska z Ossolineum we Wrocławiu, Kazimiera Maleczyńska z Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, Jadwiga Siniarska-Czaplicka i Kazimierz Sarnecki z Instytutu Celulozowo-Papierniczego¹⁷.

W toku dwudniowych dyskusji poruszono m.in. problem zabytkowej papierni w Dusznikach Zdroju, której historię przedstawiła w swym referacie Wanda Tomaszewska¹⁸. Pojawiły się głosy, aby papiernię dusznicką zabezpieczyć przed zniszczeniem i umieścić w niej jakieś lokalne muzeum. Część uczestników przeciwna była tworzeniu w Dusznikach Muzeum Papiernictwa i tym samym ośrodka naukowego badającego historię papiernictwa i filigranistyki. Zwracano uwagę przede wszystkim na mało dogodne położenie, sugerowano, że takie muzeum powinno powstać gdzieś w centralnej Polsce. Wszyscy zgodni byli co do tego, że w Dusznikach należy uruchomić ręczny wyrób papieru. Wskazano na konieczność wystąpienia do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu o fundusze na remont obiektu, a następnie przekazania go Muzeum Techniki w Warszawie¹⁹.

Październik 1961: Własną próbę organizacji Muzeum Papiernictwa podjęły władze miejskie Dusznik. 12 października Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Dusznikach Zdroju wydało uchwałę nr 49/61 w sprawie zorganizowania muzeum papierniczego w zabytkowej papierni w Dusznikach Zdroju. Uchwała powołała Komitet Organizacyjny, w skład którego weszło kilku przedstawicieli władz miejskich oraz jako sekretarz Ludwik Makowski, zamieszkały w Polanicy Zdroju. Pełniąc do 1963 r. funkcję społecznego opiekuna zabytków, starał się zainteresować tym pomysłem różne instytucje: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Ministerstwo Przemysłu

¹⁶ Ibidem, s. 146 – pismo Ministerstwa Przemysłu Chemicznego do Ministerstwa Gospodarki Komunalnej z dnia 14 V 1952 r.

¹⁷ *Spotkanie w sprawie historii papiernictwa i badania znaków wodnych w Łodzi w dniach 7 i 8 kwietnia 1959 r.*, "Przegląd Papierniczy" [dalej: PP] 1959, nr 8, s. 245-249.

¹⁸ W. Tomaszewska, *Historia zabytkowej papierni w Dusznikach*, PP 1959, nr 11, s. 358.

¹⁹ *Spotkanie w sprawie...* [17].

Drzewnego i Leśnictwa, Wojewódzką Radę Narodową we Wrocławiu oraz Powiatową Radę Narodową w Kłodzku²⁰.

1962-1965: Remont dusznickiej papierni dokonany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków²¹.

Czerwiec 1964: Mieszkający wówczas w Katowicach Michał Kowalski, późniejszy pierwszy kierownik Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, przedstawił w Ministerstwie Kultury i Sztuki projekt zagospodarowania młyna papierniczego na potrzeby Muzeum Papiernictwa. Przewidywał w nim organizację ekspozycji stałej poświęconej historii papieru na świecie i w Polsce oraz uruchomienie czepalni papieru. Przygotowaniem odpowiednio wyszkolonego personelu miał się zająć Teodor Chojnowski – mistrz produkcji papieru czerpanego z Jeziorny pod Warszawą, który razem z Kowalskim odwiedził dusznicki młyn w maju 1964 r. Według wstępnych kalkulacji muzeum miało zatrudnić 14 osób, z czego 6 osób w czepalni²². Michał Kowalski został służbowo przeniesiony z Katowic do Dusznik i od 15 kwietnia 1965 r. zajął się organizacją Muzeum Papiernictwa²³.

Sierpień 1965: 14 sierpnia papiernię odwiedził ówczesny Marszałek Sejmu Czesław Wycech z małżonką²⁴.

Październik 1965: Ukazał się pierwszy informator „Zabytkowa papiernia w Dusznikach Zdroju” autorstwa Kazimierza Sarneckiego²⁵.

Styczeń 1966: 25 stycznia dusznicką papiernię odwiedził Wiceminister Kultury i Sztuki Kazimierz Rusinek²⁶. Była to wizyta niezwykle ważna dla dalszych losów dusznickiego młyna. Odtąd sprawa uruchomienia Muzeum Papiernictwa nabrała realnych kształtów.

²⁰ AZMP, *Organizacja Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju 1961-1968 (3/7)*, s. 1 – odpis uchwały Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Dusznikach Zdroju.

²¹ Ibidem, s. 27 – pismo Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Dusznikach Zdroju do Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 XII 1965 r. Koszt remontu wyniósł 2.600.000 zł.

²² Ibidem, s. 2-17 – Wstępny projekt zagospodarowania zabytkowej papierni z 1605 roku w Dusznikach, opracowany przez Michała Kowalskiego.

²³ Ibidem, s. 29 – pismo Michała Kowalskiego do Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 X 1966 r.

²⁴ Ibidem, s. 30 – pismo Michała Kowalskiego do Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 X 1966 r.

²⁵ Ibidem. Wydawnictwo ukazało się w nakładzie 2000 egzemplarzy.

²⁶ Ibidem, s. 36 – pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki do Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 I 1966 r.

Styczeń 1966: Ministerstwo Kultury i Sztuki porozumiało się z Ministerstwem Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego w sprawie losów dusznickiej papierni. Ustalono, że obiekt zostanie przejęty przez Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Ministerstwo Kultury i Sztuki zagwarantowało dalszą pomoc finansową w kontynuacji prac remontowych. Młyn w Dusznikach bezpośrednio miał podlegać Bardeckim Zakładom Celulozowo-Papierniczym. Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego zamierzało zlecić opracowanie scenariusza ekspozycji muzealnej Instytutowi Celulozy i Papiernictwa w Łodzi. Postanowiono, że autorami wyodrębnionych części scenariusza szczegółowego będą: Kazimierz Sarnecki i Jadwiga Siniarska-Czaplicka w zakresie historii papiernictwa światowego i polskiego, Kazimiera Maleczyńska opracuje dzieje papiernictwa śląskiego, Wanda Tomaszewska opracuje historię papierni dusznickiej, a inż. Wojciech Gallas i Kazimierz Sarnecki opracują temat „Papier na usługach człowieka”²⁷.

31 marca 1966: Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Dusznikach Zdroju przekazało zabytkową papiernię Bardeckim Zakładom Celulozowo-Papierniczym²⁸.

Marzec 1967: 18 marca Bardeckie Zakłady Celulozowo-Papiernicze podpisały z Biurem Projektów Przemysłu Papierniczego w Łodzi umowę dotyczącą wykonania prac projektowych związanych z uruchomieniem w Dusznikach Zdroju ręcznego wyrobu papieru. Prace adaptacyjne w czerpalni trwały do 1971 r.²⁹.

26 lipca 1968: Nastąpiło uroczyste otwarcie Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju. Aktu tego dokonał Minister Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Roman Gesing, który w swym przemówieniu stwierdził: „Muzeum nasze, na którego siedzibę wybraliśmy zabytkową dusznicką papiernię z 1605 roku, ma być tą pierwszą arką przymierza między dawnymi a nowymi laty, ma nawiązywać do tradycji, a jednocześnie pokazywać to, co nowe, to, co już osiągnęliśmy, i to, co zamierzamy osiągnąć”³⁰.

²⁷ Ibidem, s. 37 – pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki do Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 I 1966 r.

²⁸ Ibidem, s. 63 – protokół przekazania papierni.

²⁹ AZMP, *Umowa z Biurem Projektów Przemysłu Papierniczego w Łodzi w sprawie remontu papierni (3/21)*, s. 1.

³⁰ AZMP, *Album z otwarcia Muzeum Papiernictwa (fotografie)*.